

هه‌ربۆیه‌ پینۆسته یادی 8 مارت سالانه بکریتهوه! ... بارزان شوان

زۆر هۆکاری راده به‌دهر گرنگ هه‌ن که‌ده‌بنه پالپشتیک بۆ یادکردنه‌وه‌ی رۆژی جیهانی ژنان، یه‌ک له‌وه هۆکاره‌ بنه‌رته‌یان هه‌لماندنی توانای پیکه‌وه‌ ژبانی نیرومییه، هه‌روه‌ها دانپه‌ینانیکی راسته‌وخۆیه که‌ پیاوان به‌ ته‌نها ناتوان گشت ده‌سه‌لاته‌کان بۆ خۆیان بقۆزنه‌وه، تاناو نه‌فرین کردنی ئه‌وه که‌سانه‌یه که تا ئه‌وه‌رۆش هه‌ر پێیان وایه ده‌بیته‌ پیاوان به‌ پێی ئه‌وه قانوانه‌ی که خۆیان بۆ ژنانه‌کان داڕشته‌وه هه‌ر به‌ سه‌ریاندا زال بن و ئه‌وانیش هه‌ر ده‌بیته‌ وه‌ک په‌رستگایه‌ک رۆوه له‌ پیاوان بکه‌ن و داوای دل نه‌رمی و سۆزیان لێ بکه‌ن و بپارێنه‌وه به‌لکه‌ ئه‌وانیش به‌ مه‌رحمه‌ته‌ی خۆیان به‌ چاویکی پر به‌ به‌زه‌ییه‌وه تێیان بنوارن.

رۆژی جیهانی ژنان یه‌که‌م جار له 8 ئازاری ساڵی 1921 دا له‌ لایه‌ن کۆمه‌نیسته‌کانی سوڤیه‌تییه‌وه دامه‌زرێنرا، بۆ جاری یه‌که‌میش له‌ کۆبنه‌هنگی پایته‌ختی دانیمارکه‌وه له‌ کۆفرانسیکی سه‌ر به‌ ژنانه‌ی سوڤیالیسته‌وه له‌ ساڵی 1910 دا ناوی براو مافی ده‌نگدانی ژنان له‌وه سالانه‌دا خه‌ریک بوون تاوتوو ده‌کران.

له‌ ساڵی 1975 دا نه‌ته‌وه‌یه‌که‌گرتوه‌کان پێشنیاری جه‌ژنی جیهانی ژنانه‌ی ئاشکرا کرد، ئه‌م رۆداوه‌ وای کرد که‌ ریکخراوه‌ مه‌ده‌نیه‌کانی سه‌ر به‌ ژنان هه‌ر له‌وه رۆژه‌وه به‌شداری شایه‌ دامه‌زراندنی رۆژی جیهانی ژنانه‌ی سالانه‌ گێراوه‌ سه‌رفرازانه‌ش یادیان کرده‌وه.

به‌ر له‌ 95 سال ئه‌م جه‌ژنه‌یه‌ بۆ یه‌که‌م جار گێردرا، ژنانه‌ی گشت جیهان پیکه‌وه له‌م رۆژه‌دا خوازیاره‌کنیان سه‌باره‌ت به‌ یه‌کسانی و هاوده‌نگی خسته‌ رۆوی پیاوانی سیاسه‌تمه‌داره‌وه. ئه‌وان به‌ ئاشکرا بیروراکانه‌ی سه‌باره‌ت به‌ ئازادی و سه‌ربه‌خۆیی کۆمه‌لگایان به‌ دوور زانی ئه‌گه‌ر هاتوو ژنان یه‌کیک له‌ به‌شداربوه‌کانی نه‌بیته، هه‌ر له‌ ساڵی 1911 وه‌ هه‌تاوه‌که‌ ئه‌وه‌رۆ گه‌لیک گۆرانکاری له‌سه‌ر خواسته‌کانی ژنان هاتوونه‌ته‌ دی، به‌لام هه‌تاوه‌که‌ ئه‌وه‌رۆش دووچاری گه‌رفیتی مانه‌وه‌ی مرۆفایه‌تین له‌ سه‌ر رۆوی ئه‌م زه‌مینه‌ به‌رینه‌دا.

دوا‌به‌دوای پوخاندنی په‌یمانی وارشۆ و امان ده‌زانی که‌ ئیدی جاریکی تر تیرۆری یه‌کسانبووی زله‌یزه‌ نیو ده‌وله‌تییه‌کان نه‌مان و خاپوور کران و مه‌ترسی به‌کاره‌ینانی چه‌کی ئه‌تۆمی بۆ دوا جار چی دی دژوار نیه له‌ سه‌ر مانه‌وه‌ی گه‌لانی جیهان. بیروراکان وای ده‌رده‌خست که‌ ئه‌وه مه‌ترسیه‌ ناوبراوه ئیتر پینۆسته ناکات هێنده‌ ناو بیریته، به‌لام له‌ راستیدا ئیتمه‌ به‌ هه‌له‌دا چووبووین، وا ده‌بینین چلۆن کۆریای باکور توانای پیکه‌ینانی چه‌کی ئه‌تۆمی هه‌یه، هه‌روه‌ها ئه‌وه‌تا رۆوسیایه‌ پاکستان و چین و هیندیستان و ئیسراییل خۆ به‌ ئاشکرا ده‌لێن ئه‌وه چه‌که‌ کۆم کۆژه‌یان هه‌یه‌ و ئیرانیته‌ و چهند سالیکه‌ خه‌ریکی دروست کردنیه‌تی، له‌ هه‌مان کاتدا گه‌لیک چه‌کی سروشتیش هه‌ر وای رۆوه له‌ نه‌مانی مرۆف دکات وه‌ک ئینفلۆنزی بالنده‌وه، تسونامی و بومه‌له‌رزوه‌وه، لافاو. . . به‌لام ئه‌م بابته‌نه‌ ده‌بیته‌ چ په‌یوه‌ندیه‌کی له‌گه‌ڵ جه‌ژنی جیهانی ژنانه‌وه هه‌بیته؟

میژووی کۆنی به‌ر له‌ 30000/2000 سال به‌ رۆونی سه‌لماندۆتی که‌ ده‌سه‌لات ته‌نها له‌ ژیر رکیفی پیاواندا بوه، وه‌ پیاوان هه‌میشه‌ خولیای هه‌لگیرساندنی شه‌رو ئازاوه‌ن و جه‌نگه‌ جیهانیه‌کان هه‌ر به‌ خۆیان به‌رپایان کردوون و هه‌ر پیاوانیش بوون هه‌ستان به‌ دروستکردنی ئاینه‌ ئاسمانیه‌کان و جوژه‌ها ناویان بۆ خۆدای مه‌زن دروست کردوون هه‌ر وه‌ک الله و یه‌زدان و خوداو بوداو یه‌هوقاوه‌ . . . هتد.

- تا ئه‌ورپۆش پیاوه جوه‌کان سه‌ر له به‌یانی هه‌موو رۆژیک سوپاسی خودی ده‌که‌ن که ئه‌وانی وه‌ک ژن درووست نه‌کردوه.
  - له ئینجیلا هاتوه که ژنان له په‌راسووی پیاوان بۆ یه‌که‌م جار خودا دروستی کردوون بۆ ئه‌وه‌ی ژنان ببن به خزمه‌تکاری پیاوان.
  - له قورئانی پیرۆزدا هاتوه که ژنان وه‌ک می‌رگیک وان و پیاوان به ئاره‌زووی خۆیان بۆیان هه‌یه لێیان نزیک ببنه‌وه و خۆیان به سه‌رداری ژنان بزائن.
- می‌ژووی مرو‌قاییه‌تی پیره له شه‌رو کوشتار و جه‌نگ. پیاوان هه‌میشه وا خۆیان ده‌نوینن که زالن به سه‌ر ژناندا، جگه له‌وه‌ش خۆیان به گه‌وره ده‌زائن له به‌ر ئه‌وه‌ی که هه‌یزیان له ژنان زیاتره و ده‌توانن له شه‌ره‌کاندا به هۆی باری پته‌وی له‌شی پیاوانه‌وه زال بن به سه‌ر ژناندا و هه‌یزه شارداوه‌کانی خۆیان به سه‌ر له‌شه ناسکه‌کانی ژناندا هه‌يسان ده‌توانن به‌سه‌لمینن.
- له زۆر په‌رتوک و چیرۆکه‌کاندا هه‌تا ئه‌ورپۆش هه‌ر باس له ئازایه‌تی پیاو ده‌کریت، جگه له هه‌موو فلیمه‌ی که هۆلیوود ده‌ری ده‌کات، که نیوه‌پۆکی ئه‌و فلیمانه زۆربه‌ی باسی هه‌یز و که‌رامه‌تی پیاوان ده‌کات، ئه‌وه جگه له‌وه فیلمه عاره‌بیانه‌ی که رۆژانه له که‌ناله ئاسمانیه‌کاندا لێیان ده‌ده‌ن و سه‌رکه‌وتنی پیاوان له‌وه چیرۆکه درووستکراوانه‌دا زۆر به ئاشکرا دیارن و زۆر جاریش به شیوه‌یه‌کی راسته‌وخۆ دیاره له‌وه نیوانه‌دا چلۆن سووکایه‌تی به بوونی ژنان به گه‌شتی ده‌که‌ن، له هه‌ندیک سه‌رچاوه ئاینیه‌کانیشدا پێداوه به پیاوان که بتوانن تیروور یان کوشتن یان لێدان و ئازاردانی ژنان بکه‌ن.
- کلێسه‌کان زیاتر له پینچ ملیون ژنیان سووتاند له ماوه‌ی ئه‌م 300 ساله‌ی دواییه‌دا، ئه‌ویش به ناوی ئه‌وه بوه که گوايه ئه‌و ژنانه ساحیر یان فالچی یان قه‌ره‌ج یان ده‌رمانی سروشتیان درووست کردوون، ئه‌و ژنانه زۆربه‌یان به ئاگر سوتیندران، ئه‌مه به‌شیکی بچووی بچوونی پیاوانی ئاینیه‌ی روو به‌رووی ژنانه‌وه. ئه‌م رووداوه می‌ژوویان بیگومان گه‌لیک کاریگه‌ر بوون بۆ نه‌گه‌یشتن به‌وه هیوايانه‌ی که مرو‌قاییه‌تی خوازیاریان بوون.
- نابیت ئه‌وه‌شمان بیرچیته‌وه که به‌راستی به‌رده‌وام بوونی ژیان له سه‌ر رووی ئه‌م زه‌مینه‌دا له مه‌ترسیدایه‌، به‌روبومه سروشتیه‌کان خه‌ریکن نامین وه‌ک نه‌وت و کانگه‌کان و گرکانه‌به‌رد و مینه‌را له‌ه‌کان له نه‌ماندان، مرو‌ق له به‌شیکی ئه‌و جیهانه‌دا به کامه‌رانی رۆژگار به‌سه‌ر ده‌به‌ن و له نیوه‌که‌ی تریشی له برساندا رۆژانه هه‌زاره‌ها مرو‌ق سه‌ر ده‌نینه‌وه. خو ته‌نها له هه‌ندوستان سالانه پینچ ملیۆن مندال له برساندا ده‌مریت.
- بیروباوه‌ری ئاینی توندپه‌وه‌کان له په‌ره‌سه‌نددایه‌وه، پیاوانی په‌گه‌ز په‌رستیش شان به شانیاں رێ ده‌که‌ن، وولاتانی جیهان له کۆششدا بۆ دروستکردنی چه‌که ئه‌تۆمیه‌کان و سالانه چه‌نده‌ها له‌وه چه‌کانه بۆ تاقی کردنه‌وه ده‌ته‌قیندرینه‌وه‌وه کاریگه‌ریه نه‌گه‌تیقه‌کانی له دوا رۆژدا دژوارانه روو له بنه‌ماکانی مانه‌وه‌ی ژینگه‌ ده‌کات.
- یه‌ک له‌وه په‌رسانه‌ی که پێویستی به لیکۆلینه‌وه‌یه‌کی زانستیان هه‌یه ئه‌وه‌یه که ئه‌گه‌ر هاتو گریمان ژنان له هه‌موو وولاتانی جیهاندا حوکم بگه‌رن و پیاوانیش شان به شانیاں هانده‌ریان بن بۆ گه‌یشتنیان به‌وه مه‌رامه و کۆمه‌لگای مه‌ده‌نی سه‌ر به جیهانی ئه‌و کاته ده‌شیته‌ مۆمیک‌ی نوێی بۆ داگیرسیته‌ و رووناکیه‌که‌ی هه‌ر له دووره‌وه شه‌وق بداته‌وه، کۆمه‌لگا درووست بوه‌که له‌وه کاته‌دا نابیت سزای خۆیان روو به رووی پیاوان بکه‌نه‌وه و دژایه‌تی بوونی پیاوان بکه‌ن و مافه‌کانیاں لێ هه‌لگه‌رپینه‌وه. .
- ئه‌م داخوایه له داها‌تودا به‌راستی کار ده‌کاته سه‌ر گه‌شت کۆمه‌لگاکان، ده‌بیت هه‌ر هه‌موومان پیر به جۆش هه‌ول بده‌ین که ژنان بتوانن زیاتر ده‌سه‌لاتیاں پێ بدریت و ژنان خۆشیاں کارمه‌ند بن بۆ هاتنه جیی داخوایه‌کانیاں. با ده‌ست له ناو ده‌ست تیبکۆشین بۆ هه‌ینانه دی ئازادی بیرورا بۆ یه‌کسانی نا

www.kurdistan.net

8-3-2007 0:44 به کاتی ناوه‌ندی ئه‌وروپا

به‌را به‌ریکی نه‌ته‌وايه‌تی و ئابوری بۆ به‌را به‌ری کۆمه‌لگایه‌کی یه‌کسان و بنه‌پکردنی هه‌موو چه‌شنه
سته‌مه‌کان جا هه‌ر بۆیه‌ منیش شادی خۆم ده‌رده‌بێم به‌رامبه‌ر به‌ رۆژی جیهانی ژنان.

سوید

03-2007

uvnbas@hotmail.com